

שאלה זהה משפחה יום ב 17.11.25

הזמן המוקצב: 20 דקות

מחברי גרעין השאלה: ד"ר טל וורצל-הראל, עו"ס אביטל גושן

עריכה: ד"ר אלסי נחום, ד"ר מרדכי אלפרין, עו"ס מיכל בן דור

בכל סעיף יש לתת לנבחן ציון בין 0-4

כאשר 4 – מעולה 0- גרוע שים לב במידה ונתת ציון בין 0-2 עליך לנמק

מטרות:

- הנבחנת ת. ידגים יכולת קריאת ג'ינוגרם וזיהוי הלוחצנים על המשפחה מתוך התרשים
- הנבחנת ת. ידגים הבנה ויישום של חוק זכויות החולה בשיחה עם בן משפחה
- הנבחנת ת. ידגים מיומנות בנייה של תכנית התערבות לשני בני הזוג בדגש על הגדלת המשאבים משפחתיים ומערכתיים.

לבוחן: יש להציג לנבחן את דף מידע מס' 1, להקריא את הפסקה הבאה:

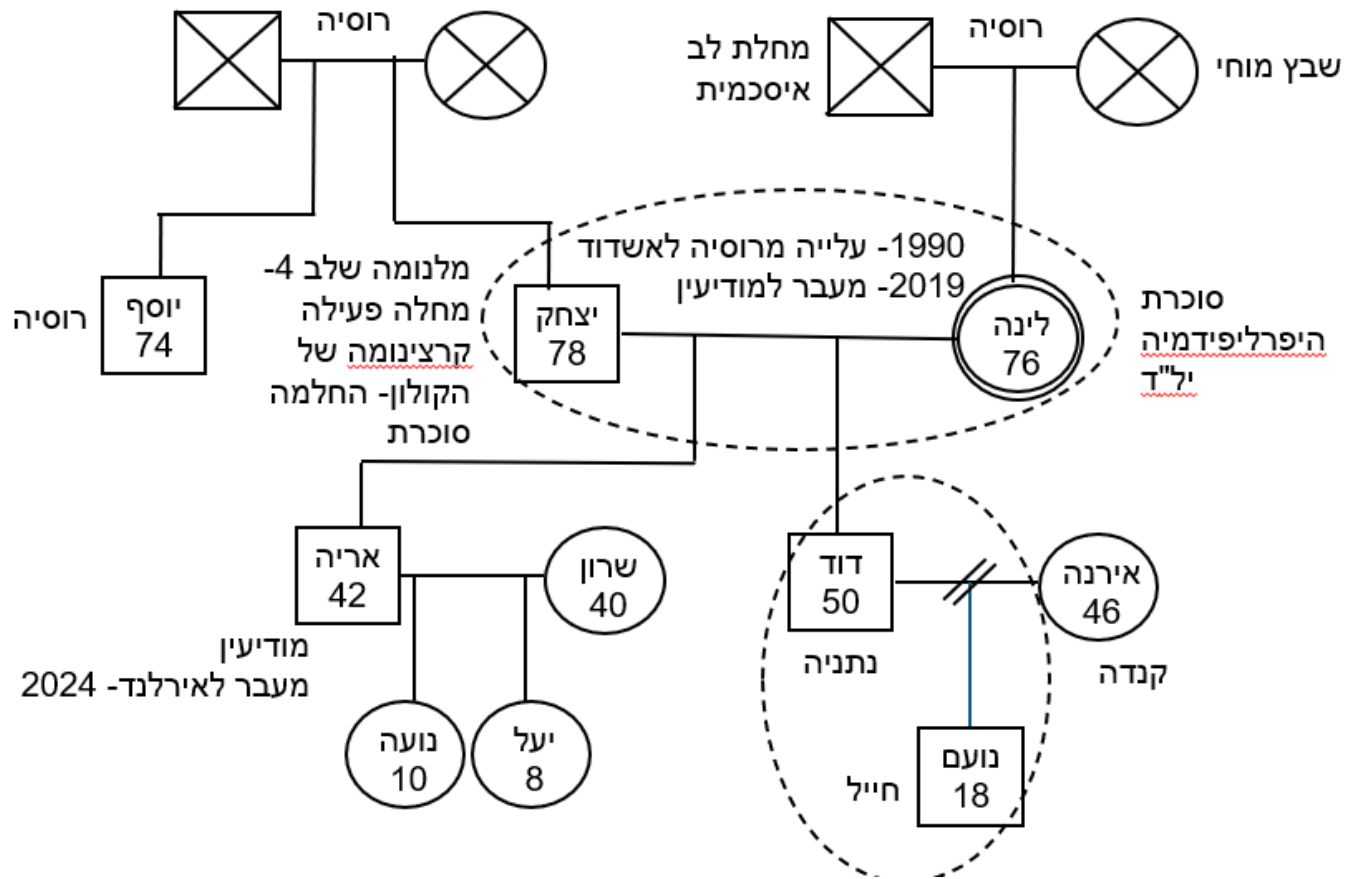
רקע:

לינה, בת 76, מטופלת המוכרת לך, הרקע הרפואי שלה כולל סוכרת מאוזנת, היפרליפידמיה, ויל"ד.

מגיעה אליך למרפאה ומתארת שבשבועות האחרונים סובלת מלחץ בחזה, קוצר נשימה במאמצים שלא היה בעבר, דפיקות לב, כאבי בטן שמאלית עליונה וקושי להירדם בלילות.

אתה מכירה גם את בעלה יצחק. לינה משתפת שיצחק עבר לאחרונה בירור אורולוגי בו אובחנה הגדלה שפירה של הערמונית (BPH) והוחלט שיש לערוך ניתוח להסרתה בהקדם. יצחק נמצא כרגע בטיפול כימותרפיים שמקבל כל שבועיים לטיפול בסרטן מעי גס.

לבוחן: יש להציג לנבחן את נספח מס' 1 ולהקריא את המשפט הבא:
לפניך עץ המשפחה.

שאלה מס' 1: תארו/י את הג'נוגרם וציין/ני מה ניתן לשער על סמך הג'נוגרם לגבי ההתמודדויות של המשפחה?

פירוט התשובה המצופה והנחיות לקביעת הציון

תיאור:

בג'נוגרם ניתן לראות את לינה בת 76 עם מחלות הרקע סוכרת, יל"ד, היפרליפדמיה. נשואה ליצחק בן ה-78, ברקע אונקולוגי- מלנומה STAGE 4 פעילה, קרצינומה של הקולון בעבר, סוכרת.

מתגוררים במודיעין לשם עברו ב-2019.

עלו ארצה ב-1990 וגרו באשדוד עד למעבר למודיעין.

יש להם שני בנים- אריה הנשוי לשרון ומתגורר באירלנד החל מ-2024. קודם לכן התגורר במודיעין. להם שתי בנות.

דוד, גרוש, מתגורר בנתניה. גרושתו מתגוררת בקנדה. יש לו בן אחד **בגיל שרות צבאי**.

הוריהם של לינה ויצחק נפטרו. התגוררו ברוסיה. אביה של לינה נפטר מ-IHD ואמה מ-CVA.

ליצחק אח אחד המתגורר ברוסיה.

השערות לגבי ההתמודדויות של המשפחה:

- **הגירה-יצחק** ולינה התמודדו עם עלייה מרוסיה בשנות ה-90 והתיישבות במקום חדש- אשדוד. ביסוס חיים חדשים, עבודה, גידול ילדים.
- **הסתגלות** - מעבר לעיר חדשה בגיל מבוגר יחסית- 70. פרידה מהחברים שהכירו והתחלה חדשה במקום בו אין להם שורשים. מודיעין היא עיר צעירה ומתפתחת. שונה מאוד מאשדוד.
- **מקורות תמיכה מועטים** בעבר גרו בסמוך לבנם ונכדותיהן שבמהלך המלחמה הם עברו לאירלנד. בנם השני גר בנתניה ואחראי על בנו היחיד שבגיל שרות צבאי. משפחתם המורחבת ברוסיה
- **בידוד חברתי** עברו ממש לפני תחילת הקורונה למודיעין, סביר שלא הספיקו ליצור קשרים חברתיים במקום החדש

לבוחן: יש להציג לנבחן את דף מידע מס' 2, להקריא את הפסקה הבאה:

בברור התסמינים הגופניים של לינה, עולה כי היא סובלת מהתסמינים כחודש. הכוללים: לחצים ממושטים בחזה המופיעים במנוחה, אינם מקרינים, מופיעים ללא קשר לסימפטומים האחרים. קוצר נשימה בהליכה במישור אך גם במנוחה, לעיתים חוסר איזון פתאומי של לחץ הדם, כאבי בטן בעיקר מאופיינים כחוסר נוחות, עם התקפים של כאבים דוקרים אשר מופיעים וחולפים מעצמם, קושי להירדם בלילות ושינה לא רציפה.

שאלה מס' 2: מה עשוי להסביר את התסמינים של לינה, וכיצד תתקדם בברור?

פירוט התשובה המצופה והנחיות לקביעת הציון
לתסמינים של לינה יכולים להיות מספר הסברים, יש לקחת בחשבון גורמי סיכון משפחתיים וגם מצב רגשי ומעמסת מטפל עיקרי <u>בין</u> – יש לשלול מקור לבבי, במיוחד לאור רקע משפחתי ומחלות הרקע שלה. יש להמליץ לבצע אק"ג, אקו לב במאמץ, מיפוי לבבי אם יש צורך, מעבדה עדכנית. מעקב לחצי דם, ייתכן הולטר ל"ד. בירור מרכיב גסטרו-US בטן או מומחה גסטרו. <u>פסיכו</u> – חרדה ודכאון, יש לשאול שאלות מכוונות לחרדה אפשר להיעזר בשאלון 7-GAD ברור תסמיני דיכאון – אפשר להעזר בשאלון בק או 9-PHQ <u>סוציאלי</u> – מעמסת מטפלת עיקרית עם ריבוי משימות וההסתגלויות בנוסף לכך-מלחמה. יש לברר משאבים חיצוניים וגורמי חוסן. אפשר להיעזר ב SCREEEM

לבוחן: יש להציג לנבחן את דף מידע מס' 3, ולהקריא את הקטע הבא:

שבוע לאחר ביקורה של לינה התקשר למרפאה אריה, בנם אשר מתגורר באירלנד. הוא מודאג מהוריו. אביו נשמע לו בטלפון חסר אנרגיה וממעט לשוחח. אימו נקראת לסייע בכל החזיתות וכלל אינה דואגת לעצמה. הוא אפילו זכר שציינה שחשה לחצים בחזה. היא חוזרת ואומרת שהכל בסדר אבל הוא לא חושב כך ומבקש להתערב. הוא מבקש שתנהלי בירור גופני ונפשי לשניהם ושתרשום. מי להם ציפרלקס.

שאלה מס' 3: מה הן ההתלבטויות או הדילמות שלך לגבי המשך השיחה והקשר עם אריה? מה אתה מציעה לומר לו? על סמך מה העמדה שלך מבוססת?

פירוט התשובה המצופה והנחיות לקביעת הציון

מצד אחד, טוב שהילדים יהיו מעורבים בטיפול בהורים ובקבלת ההחלטות לגביהם, ומצד שני, ההורים צלולים ובעלי זכות לפרטיות ולאוטונומיה על ההחלטות הנוגעות למצבם הבריאותי.

יש להביע הערכה לדאגה של אריה למצבם של הוריו ולנכונות שלו להיות מעורב

יש לשקף לאריה את הדילמה החוקית והאתית

יש לברר אם הוריו יודעים על השיחה הזו

יש להבהיר לאריה שאין אפשרות למסור לו מידע ללא הסכמת הוריו,

יש לבדוק אם יש עוד דברים שאריה חושב שאתה בתור רופא של הוריו צריך לדעת

יש לברר כיצד מציע להיות מעורב בהמשך בצורה שהולמת את המקובל בחוק ואת רצון הוריו ואפשרויותיו לאור המגבלות הנובעות ממגוריו בחו"ל.

חוק זכויות החולה, תשנ"ו - 1996, אין למסור מידע רפואי ללא הסכמת המטופל (סעיף 19, סודיות רפואית), אין להתחיל בירור או טיפול רפואי ללא הסכמה מדעת של המטופל (סעיף 13, הסכמה מדעת לטיפול רפואי).

לבוחן: יש להציג לנבחן את דף מידע מס' 4, ולהקריא את הקטע הבא:

כעבור חודש לערך מאז ביקורה של לינה, מופיעה ביומנך בקשה לייעוץ טלפוני עבור יצחק. לפני הייעוץ אתה עוברת על שני התיקים, אתה נוכח לדעת שלינה לא התקדמה עם הבירור. בשיחה היא מספרת כי יצחק כמעט אינו יוצא מהבית. אפילו לטיפולים הכימותרפיים לא הסכים ללכת. הוא חושש בגלל הניתוח הקרב ואומר שהוא לא רוצה לעבור ניתוח, שלא אכפת לו למות כבר אבל נמאס לו מכל הטיפולים. הוא אינו מעוניין לשוחח עם בנם או אחיו בטלפון, דבר אשר עשה בשמחה עד כה. לינה אומרת שקבעה את התור הטלפוני משום שיצחק כבר שבוע משתעל וביומיים האחרונים אף סובל מחום עד 38.5 אך מסרב בכל תוקף להגיע לבדיקה.

שאלה מס' 4: כיצד היית ממשיכה בהתערבות בשלב זה?

פירוט התשובה המצופה והנחיות לקביעת הציון

אבקש להגיע לבדיקה במסגרת ביקור בית.

IN HOMESSS

]]הערכת ביקור בית- הבית והסביבה: מראה הבית, מדרגות בכניסה, נגישות, פנים הבית, אווירה בבית, מסוכנות, אוכל מספק תזונתית, היגיינה, סכנת נפילות, ארגון תרופות ומעבר על התרופות
אנמנזה ובדיקה גופנית של יצחק (בהסכמתו)- מראה כללי, שיעול? חום? ליחה?
סימפטומים נוספים? בדיקה גופנית, מדדים, הערכת תפקוד, הערכת מצב רוח באמצעות שאלון phq9, מיצוי זכויות...]].

אנסה להבין מיצחק מה קורה איתו ואם אתרשם שהוא מזניח את עצמו
ארצה לערב את העו"ס של הקופה או לשכת הרווחה המקומית.

לבוחן : יש להציג לנבחן את דף מידע מס' 5 , ולהקריא את הקטע הבא:

בביקור התרשמת כי הבית נעים, מסודר ונקי, נגיש מאוד, ללא חשש לנפילות. מראהו של יצחק נקי מסודר, התרופות מסודרות כראוי. יצחק עצמאי לחלוטין בתפקודו, ללא צורך בעזרה בתפקוד ADL. בבדיקה נשמעו בהאזנה קרפיטציות באונה ימנית תחתונה ועל כן הוחל טיפול אנטיביוטי. משיחה עם יצחק עולה כי סובל מירידה במצב הרוח, מרגיש חוסר תוחלת לנוכח מחלתו, ובדידות קשה מאז עזב בנם. תאבון שמור, שינה תקינה, ללא מחשבות אובדניות.

לינה אף היא נראית טוב, אף היא עצמאית בתפקודה. מספרת כי החליטה לא להתחיל בירור עדיין, לפני הניתוח הצפוי של יצחק אין לה זמן לבירורים.

בביקור שיתפו כי עלו מרוסיה ב 1990, שניהם בעלי השכלה גבוהה. התבססו כלכלית וחברתית באשדוד. עזבו למודיעין ב 2019 על מנת לסייע לבנם בגידול הבנות. ב 2020, קורונה, כאשר לא התבססו חברתית או מבחינת עבודה. אז החלו תהליך אבחון עקב מחלת יצחק. קיים מעט קשר עם חברים מאשדוד.

לאחר פרוץ מלחמת אוקטובר, כאשר בנם החליט לעזוב לאירלנד תמכו בו בהחלטתו.

עוד שתפו כי הנכד שלהם מנתניה לוחם בגולני. הם נמצאים בקשר שבועי עם בנם והנכד.

שאלה מס' 5: איזה כלי הערכה/מודל היה מסייע לך להעריך את מצב המשפחה ולבחור תכנית התערבות?

פירוט התשובה המצופה והנחיות לקביעת הציון

נעשה שימוש במודל ABCX הכפול.

A. לחצנים: בהווה - מעבר לעיר חדשה לעת זקנה, בידוד חברתי, ריחוק ממשפחתם הגרעינית והמורחבת, חוסר תעסוקה, חוסר תמיכה, קושי ללינה בהיותה מטפלת יחידה, נכד לוחם בצבא. בעבר - הגירה, התבססות בארץ חדשה עם בניית חיים חדשים, ממאירות קולון ליצחק בעבר, ריחוק ממשפחות המקור, אובדן הורים.

B. משאבים: נענה באמצעות מודל SCREEEM - סוציאלי - ללא קשרים חברתיים חדשים, מנסים לשמור על הישנים, שיחות קבועות עם משפחתם; תרבותי - לא מתוארים מנהגים משפחתיים; דתי - לא ידוע; השכלה - שניהם משכילים ועבדו כל השנים; כלכלי - ככל הנראה מבוססים כלכלית; סביבתי - אזור נעים לחיות בו, גישה לשירותים שונים. רפואי - קשר טוב עם הרופאה.

C. תפיסת המשבר:

- לינה רואה את מצבה כמשני לעומת מצבו של יצחק – דוחה טיפול בעצמה.
- תחושת בדידות, חוסר אונים, עומס רגשי.
- יצחק חווה חוסר תוחלת, ירידה במצב הרוח, הסתגרות.
- תחושת אובדן של שליטה – גם בגלל המצב הבריאותי וגם בגלל המצב הביטחוני.

X התמודדות עם המשבר: בעבר, עם משבר ההגירה התמודדות בהצלחה בהווה, גורמי התמך מדולדלים במשבר הנוכחי. עצם הפניה לעזרה מסמלת חזק ומוטיבציה לשינוי. **הסתגלות שלילית:**

- דחיית טיפול רפואי.
- ירידה במצב הרוח של יצחק, הסתגרות.
- עומס רגשי על לינה ללא פורקן או תמיכה מספקת.

הסתגלות חיובית (חלקית):

- שמירה על קשרים קיימים.
- שמירה על סדר וארגון בבית.
- שיתוף רגשי מסוים עם הצוות הרפואי.

שאלה מס' 6: מהמידע שיש לך עד כה, תכנן תכנית התערבות לשני בני הזוג.

פירוט התשובה המצופה והנחיות לקביעת הציון
לינה- ביו- השלמת בירור לבבי, גסטרו במידת הצורך. איזון מיטבי של גורמי סיכון. במידה ואין ממצאים ונראה כי מדובר בקושי נפשי, אמליץ על התחלת טיפול מתאים. פסיכו- הצעת טיפול ב-SSRI, הפניה לתמיכה נפשית, הפניה לקבוצת מטפלים עיקריים. סוציאלי- עזרה במיצוי זכויות, ניסיון להביא עזרה מהרווחה, שילוב בפעילויות מקומיות- מועדון קשישים. יצחק- ביו- עידוד להמשך טיפול במחלה אונקולוגית, הבנת החששות מהניתוח של הערמוני וניסיון לתת להם מענה. פסיכו- ירידה במצב רוח- הפניה לתמיכה נפשית, דרך הקופה או מחלקה אונקולוגית, בחינת צורך בטיפול תרופתי במידה ואין שיפור. סוציאלי- עזרה במיצוי זכויות, ניסיון להביא עזרה מהרווחה, שילוב בפעילויות מקומיות- מועדון קשישים. שיחות תמיכה של עו"ס. חיבור לאגודה למלחמה בסרטן. משפחתי - גיוס הילדים: ניסיון להבין מי מהילדים יכול להיות משאב עבור ההורים, להציע תהליך של ייפוי כח מתמשך לבדוק עניין בהכנסת מטפל זר לבית עבור לינה ויצחק.

לבוחנת - נא לסמן את הערכתך המסכמת בדף התשובות.